

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Anna Rakovičová

**„Tradiční“ rodina a její funkce v 21. století
v koncepci rodinné politiky.
Případová studie: Praha a její blízké okolí**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Anna Rakovičová**

Vedoucí práce: **Mgr. Karolína Dobiášová**

Rok obhajoby: **2017**

Bibliografický záznam

RAKOVIČOVÁ, Anna. „Tradiční“ rodina a její funkce v 21. století v koncepci rodinné politiky. Případová studie: Praha a její blízké okolí. Praha, 2017. 49 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Karolína Dobiášová.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na téma „tradiční“ rodiny a její funkce v 21. století v koncepci rodinné politiky. Práce se snaží připomenout tradiční rodiny, které dnes již nepatří k typickým formám, ale stále se s nimi můžeme setkat. Cílem práce je určit postavení tradiční rodiny v rámci rodinné politiky v České republice a následně se snaží identifikovat její možné problémové oblasti. Odpovědi v práci jsou hledány pomocí propojení jak teoretických částí, které obsahují rozdělení rodin, žen i genderu, tak rovněž i rodinné politiky v České republice ve vztahu k tradičním rodinám a v neposlední řadě i za pomoci kvalitativní tematické analýzy provedených rozhovorů. Práce dokazuje, že rodinná politika v České republice těmto rodinám není nakloněna, na druhou stranu v tom samotné rodiny neshledávají problém a jsou s tím plně smířeny. Zároveň objevuje tři hlavní problémové oblasti, které se týkají neúcty ve společenském postavení, finančních obtížností a samotné výchovy dětí. Pozitivním zjištěním můžeme shledávat to, že problémové oblasti tradičním rodinám nestojí v cestě, aby se kvůli některému z problémů museli rozhodnout pro jiný model rodiny.

Abstract

Bachelor thesis focuses on topic of "traditional" families and its function in 21st century in concept of family politics. Thesis tries to remind traditional families, which are not typical nowadays, however they still do exist. The aim of the thesis is to determine the stance of traditional family in scope of family politics in Czech Republic and tries to identify its possible problematic areas. The answers are sought through the connection of theoretical parts that include division of families, women and gender and also family politics in Czech Republic in relation to traditional families and, last but not least, with the help of qualitative thematic analysis of conducted conversations. The thesis proves that family politics in Czech Republic is not inclined to those families, on the other hand, families themselves does not find a problem there and are fully reconciled with it. It also defines three main problematic areas concerning disrespect in society role, financial difficulties and rising of children itself. Positive finding is that the problematic areas are not in the way of traditional families that would force them to choose for another family model.

Klíčová slova

„Tradiční“ rodina, matka pečovatelka, otec živitel, gender, péče

Keywords

The "traditional" family, mother as a babysitter, father as a breadwinner, gender, care

Rozsah práce: 62 116 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 5. 2017

Anna Rakovičová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Karolíně Dobiášové za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích s vypracování bakalářské práce.

Předpokládaný název práce: *„Tradiční“ rodina a její funkce v 21. století v koncepci rodinné a sociální politiky*

Předpokládaný název v angličtině: *The "traditional" family and its function in the 21st century in the concept of family and social policy*

Autor: Anna Rakovičová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Karolína Dobiášová

Námět práce a vstupní diskuze

V dnešním světě je velmi populární moderní způsob rodiny, kdy se žena pouze nestará o rodinu, ale naopak se snaží docílit i vysokého vzdělání a s tím souvisí i touha po kariéře. Mnoho žen/ budoucích matek v dnešní době řeší především situaci, jak sladit výchovu dítěte s prací, kdy chtějí docílit toho, aby to pro ně bylo finančně výhodné a zároveň aby nepřišli o svou vysněnou kariéru.

Ve své bakalářské práci bych se chtěla věnovat však něčemu jinému a to stále více upadajícimu typu a tím je „čistě tradiční“ rodina. Pojmem „čistě tradiční“ rodina se snažím poukázat na rodiny, kde se ženy starají čistě o domácnost, děti a chod rodiny v podstatě 24 hodin denně, kdežto muži se zas starají o finanční stránku rodiny. Tím pádem, žena je zcela bez příjmu a stará se o teplo rodinného krbu se vším všudy a manžel je jediným živitelem rodiny.

V mé práci bych chtěla dospět k tomu, abychom viděli vše, co obnáší žít v „čistě tradiční“ rodině. Jaké to může mít výhody popřípadě nevýhody a zda-li to dnešní společnost alespoň v něčem podporuje, jaké je její místo teď ve světě, protože víme,

že se tento druh rodiny už příliš nepodporuje.

Základní výzkumné otázky:

- Jak je dnes nastavena rodinná politika ve vztahu k těmto rodinám?
- Jak je dnes nastavena sociální rodinná politika ve vztahu k těmto rodinám?
- Do jaké míry stát umožňuje „fungování“ těmto rodinám?
- S jakými se potýkají problémy?
- Z jakého důvodu se rozhodli pro tento typ rodiny?
- Jak matky vnímají svou pozici matky jako pečovatelky?

Teoretická východiska

Za živitele rodiny se odjakživa považuje právě muž a žena naopak jako pečovatelka rodiny. Poslední dobou však tyto zavedené koleje již dávno neplatí. Jedním z důvodů, proč tomu tak bylo popřípadě někde i stále je, je fakt že muži mají povětšinou větší příjem jak ženy.

V současné době přibližně 1/5 populace souhlasí s názorem, že muž by měl vydělávat peníze a žena by měla být matkou na plný úvazek, avšak realita je jiná. Velké procento by s tímto trendem souhlasilo, ale později tak neučiní. Počet žen, které jsou pouze v domácnosti, je na velmi mizivé úrovni. Odpovědi, které souhlasily s názorem, že by muži měli obstarávat finanční stránku rodiny, uváděli nejvíce právě muži. Problém je v tom, že muži musí mít příjem na takové úrovni, aby uživil celou rodinu, a to není zcela jednoduché.¹

Právě kvůli těmto faktům bych chtěla zjistit, co stojí za tím, že některé rodiny se pro takovýto model rodiny rozhodly. Jak to finančně zvládají a co je k tomu vedlo.

Předpokládané metody zpracování

Ve své bakalářské práci bych se chtěla držet modelů “tradičních” rodin a to zejména z jejich pohledu. Právě z tohoto důvodu předpokládám, že po nastudování všech dokumentů, které mi prozradí, jaké možnosti dnes v sobě “tradiční” rodina skrývá a později bych se ráda zeptala na názory i samotných rodin, které pomocí takového modelu dnes žijí. A to konkrétně na jejich osobní pohled na tento styl žití.

---

¹ MAŘÍKOVÁ, Hana. *Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999. Working papers. ISBN 80-85950-69-3.

Díky mým požadavkům jsem usoudila, že mé práci budou nejvíce vyhovovat metoda kvalitativního výzkumu, kde se mohou věnovat samotným rodinám. Jako zkoumané osoby bych zvolila ženy, které mají dítě staré alespoň nad 4 roky a zároveň stále nepracují, nýbrž obživa rodiny je závislá pouze na otci, hlavě rodiny. Pokusila bych se najít přibližně deset takovýchto druhů rodin a zeptala bych se na jejich názory, motivy a mnoho dalších otázek právě pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Jak už jsem zmiňovala výše, u výběru respondentů bude záležet především na stylu žití v jejich domácnosti a zároveň je podmínkou mít alespoň jedno dítě. Co naopak ve výběru respondentů zohledňovat nebudu je věk samotných matek.

Hlavním cílem mé práce bude tedy zjistit, jaké to vůbec je v dnešní době žít pomocí tohoto typu obživy v rodině, kde se matka stará o domov a oděti zatímco otec se stará hlavně o obživu. Jaký tento druh rodiny ukrývá možnosti a zda mu dnešní společnost je alespoň trochu nakloněna.

Orientační seznam literatury

Fialová, L., Horská, P., Kučera, M. (1995): *Současné a perspektivní proměny rodiny, manželství a rodičovství*. Praha: Nadace pro výzkum sociální transformace.

Chaloupková, Jana, Petra Šalamounová. 2004. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. Sociologické studie / Sociological Studies 04:07. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 60 s. ISBN 80-7330-062-1.

Horský, Jan a Markéta PRAŽÁKOVÁ SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Knihnice Dějin a současnosti. ISBN 80-7106-195-6.

Křížková, A., Hašková, H. 2003. *Průzkum veřejného mínění o postavení žen na trhu práce*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. [online]. [cit. 11. 12. 2004]

Křížková, A. (ed.), Dudová, R., Hašková, H., Maříková, H. 2005. *Kombinace pracovního a rodinného života v ČR: politiky, čas, peníze a individuální, rodinné a firemní strategie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Kuchařová, V., Ettlerová, S., Nešporová, O., Svobodová, K. 2006. *Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Zpráva z výzkumu realizovaného jako součást projektu „Programu Iniciativy Společenství EQUAL“ Role rovných příležitostí pro ženy a muže v prosperitě společnosti (Půl na půl)*. Praha: VÚPSV

Možný Ivo: Dynamika vývoje mužské a ženské role jako společenské pozadí neurotizace rodiny. Seminář o sociální psychologii rodiny, Kroměříž, 1977.

Možný Ivo: Muž v rodině a v práci. Sociológia, č. 5., 16, 1984.

Zoja L. Soumrak otců Archetyp otce a dějiny otcovství. 1. vyd. Praha: Prostor, 2005. 308 s. ISBN 80-7260-145-8

Šalamounová, P., Šamanová, G. (2003): Představy respondentů o partnerských vztazích a rodině. Naše společnost 2003, č. 3-4, str. 25-31.

Obsah

ÚVOD	1
ÚVOD DO PROBLÉMU	1
CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	3
1 VÝVOJ RODINY	4
2 TEORETICKÁ UKOTVENÍ.....	6
2.1 TEORIE RODINNÝCH POLITIK DLE LEITNEROVÉ A DALŠÍCH	6
2.1.1 <i>Explicitní familialismus</i>	6
2.1.2 <i>Volitelný familialismus</i>	7
2.1.3 <i>Implicitní familialismus</i>	7
2.1.4 <i>De-familialismus</i>	7
2.1.5 <i>Familializační a de-familializační rodinné politiky dle dalších autorů</i>	7
2.2 TEORIE PŘÍSTUPU ŽEN K PRÁCI A PÉČI DLE HAKIM	8
2.2.1 <i>Ženy v domácnosti</i>	9
2.2.2 <i>Ženy v práci</i>	9
2.2.3 <i>Ženy na rozhraní práce a domácnosti</i>	10
2.3 TEORIE SOCIÁLNÍHO STÁTU DLE SAINSBURY	10
2.3.1 <i>Muž, živitel</i>	10
2.3.2 <i>Oddělené genderové role</i>	10
2.3.3 <i>Individuální výdělek a péče o domácnost</i>	11
3 RODINNÁ POLITIKA VE VZTAHU K TRADIČNÍM RODINÁM	13
3.1 DAŇOVÝ SYSTÉM – NEPŘÍMÁ PODPORA RODIN	13
3.2 SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	14
3.2.1 <i>Zdravotní pojištění</i>	15
3.2.2 <i>Sociální pojištění</i>	15
3.2.3 <i>Státní sociální podpora</i>	16
4 METODOLOGIE.....	18
4.1 PŘÍPADOVÁ STUDIE	18
4.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ.....	18
4.3 POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY	20
4.4 ETICKÁ STRÁNKA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	22
5 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	23
5.1 VOLBA TRADIČNÍ RODINY	23
5.2 ROLE PEČOVATELKY	25
5.3 PŘEDSTAVY A REALITA O RODINĚ	27
5.4 PROBLÉMY TRADIČNÍCH RODIN	29
5.5 RODINNÁ POLITIKA A TRADIČNÍ RODINA	31
DISKUSE A ZÁVĚR.....	35
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	37
POUŽITÁ LITERATURA.....	38
SEZNAM PŘÍLOH.....	41
PŘÍLOHY	42

ÚVOD

V dnešním světě je velmi populární moderní způsob rodiny, kdy se žena nestará pouze o rodinu, ale naopak se snaží docílit i vysokého vzdělání a s tím úzce souvisí i touha po kariéře. Mnoho žen - budoucích matek v dnešní době řeší především situaci, jak sladit výchovu dítěte s prací, kdy chtějí dosáhnout toho, aby mohly mít děti a zároveň aby nepřišly o svou vysněnou kariéru. Ve své práci bych se chtěla věnovat naopak tradičním rodinám, kde se matka stará o rodinu a o domácnost téměř 24 hodin denně, zatímco muž obstarává finanční obživu. Toto téma se dnes dostává na okraj rodinné politiky, ačkoli i dnes může být pro část rodin zvolenou alternativou. Jak již jsem zmiňovala výše, společnost dnes tak nějak očekává, že žena bude mít snahu vybudovat si nějakou kariéru a bude schopna zajistit finančně rodinu. Stát se snaží, aby ženy co možná nejvíce participovaly na trhu práce. Tradiční rodiny, kde se více či méně udržují role ženy jako matky pečovatelky a muže jako otce živitele, bývají již opomíjené. Ve své práci se chci zaměřit právě na tyto rodiny, a to především z jejich pohledu. Zajímá mne, jak jim je či není v této době nakloněna rodinná politika. Zaměřím se i na problémy, se kterými se tyto rodiny potýkají. Dále bych chtěla zjistit, co stojí za tím, že některé rodiny se pro takovýto model rozhodly, co jim to přináší anebo naopak bere.

Já osobně jsem si vybrala toto téma z toho důvodu, protože sama žiji v čistě tradiční rodině. Mám dva starší bratry a moje máma od svého prvního porodu už nikdy nepracovala. Sama v tom vidím, jak výhody, tak nevýhody a hledala bych nějaký „zlatý střed“ cesty. Každopádně v mém okolí se řadím mezi menšinu těch, kdo to má přesně takto doma zavedeno.

Úvod do problému

Mezi muži a ženami vždy najdeme nějaké rozdíly i přes to, že je snaha o rovnost těchto dvou pohlaví. Ačkoli vždy se nalezne nějaké odpůrce tohoto názoru, tak biologické rozdíly mezi oběma pohlavími nelze vyvrátit. Lidé byli stvořeni s odlišnostmi. Výzkumy potvrzují, že i přes politickou podporu genderové rovnosti mezi ženami a muži v rodině i ve společnosti, stále existují velké diskrepance mezi pohlavími. Z výzkumů vyplynulo, že dotazované ženy téměř z 85% odpověděly, že dělba práce o domácnost s mužem by měla být vyrovnaná. Zároveň u výpovědí, kdo zajišťuje opravy v domácnosti nebo se stará o auto, odpovědi jednoznačně směřovaly k muži.

To samé se týkalo i otázky konečného slova/ rozhodnutí, které náleželo muži. Z toho je zřejmé, že o úplnou nezávislost pohlaví se v reálném životě opravdu nejedná (Možný 2008, 109).

V současné době přibližně 1/5 populace souhlasí s názorem, že muž by měl vydělávat peníze a žena by měla být matkou na plný úvazek, avšak realita je jiná. Velké procento by s tímto modelem souhlasilo, ale později tak neučiní. Počet žen, které jsou pouze v domácnosti, je na velmi mizivé úrovni. Souhlasné odpovědi s názorem, že by muži měli obstarávat finanční stránku rodiny, uváděli nejvíce právě muži. Problém je v tom, že muži musí mít příjem na takové úrovni, aby uživili celou rodinu, a to není zcela jednoduché (Maříková 1999).

Cíle práce a výzkumné otázky

Ve své práci bych chtěla zjistit, co obnáší žít v „čistě tradiční“ rodině. Jaké to může mít výhody, popřípadě nevýhody a zda-li to dnešní společnost v rámci veřejných politik alespoň v něčem podporuje.

Jako hlavní cíl své práce jsem si určila: *objasnit postavení dnešní tradiční rodiny v rámci rodinné politiky v České republice a identifikovat možné problémové oblasti.* Později jsem si zvolila hned několik výzkumných otázek.

Základní výzkumné otázky:

1. Jak je dnes nastavena rodinná politika ve vztahu k těmto rodinám?
2. S jakými problémy se tyto rodiny potýkají?
3. Z jakého důvodu se rozhodli pro tento typ rodiny?
4. Jak matky vnímají svou pozici matky jako pečovatelky?
5. Jaké jsou rozdíly mezi tím, v jakém modelu by chtěly žít budoucí matky a v jakém později opravdu žijí (Maříková 1999)?

1 Vývoj rodiny

Jak už říká samotný název, chtěla bych se v této práci věnovat tradiční rodině v dnešní době. Společnost prošla za statisíce let velkými změnami a s tím souvisí i přeměna rodiny, kterou bych chtěla krátce připomenout na následujících řádcích. Nejedná se pouze o jednu, a to radikální změnu, ale o několik změn menších a pozvolnějších. Jedná se o různá historická období, která nám detailněji popíší modely rodiny. Díky krátkému nahlédnutí do minulosti, nám bude jasnější i její přítomnost (Matoušek 1997, 10).

Jak píše Ivo Možný, tak od počátku lidské civilizace je možno se setkat s matriarchátem. Například v době kamenné muži byli ti, kteří se snažili živit svou rodinu, a to pomocí lovu a sběru jídla. Právě tomu se musela přizpůsobit celá rodina, a proto docházelo k častému stěhování s jeho vidinou. S tímto faktem úzce souvisela malá početnost rodiny, kdy bylo pro matku velmi náročné starat se o více jak jedno dítě. Kult ženy byl v tomto období velmi opěvován, a to hlavně z důvodu Matky Země. Během této doby byly ženy uctívány kvůli starání se o potomstvo a chránění majetku, kdežto muži byli ti, co chránili právě ženy. V této době se téměř vůbec nevyskytovaly žádné války (Matoušek 1997, 20-21).

Matriarchát však netrval věčně. S rozvojem řemesel se začínáme setkávat s tím, že finanční zajištění rodiny obstarává muž, a tak matriarchát pomalu střídá patriarchát, který se udržel až do dvacátého století našeho letopočtu (Matoušek 1997, 21-25).

Již od konce 19. století se začínáme poprvé setkávat s feministickými myšlenkami, které nabývají od počátku dvacátého století na významu. Díky tomu se ženy nechtěly již věnovat jen péči o domácnost a děti, ale začínaly se ve větší míře zajímat o zaměstnání a vlastní kariéru. Šedesátá léta dvacátého století s sebou pak přinášejí demografické změny, charakteristické menším počtem dětí a sňatků a rovněž nárůstem rozvodů a neúplných rodin (Možný 2008, 117).

Dostáváme se k tomu, že dnes se již v rámci rodinných politik příliš nehovoří o tradiční rodině, kde by žena striktně měla plnit určité role a muž zase jiné. V souvislosti se ženami se daleko častěji hovoří o kariéře žen, o problematice skloubení práce a rodiny (Možný 2008, 25). Zaměstnanost však není jediná sféra, kde se zvýšil počet žen. Doprovází jí ruku v ruce i vzdělání, které u žen vzrostlo, a to hlavně v terciálním

vzdělání, kde jich je již více než mužů (Český statistický úřad 2017). Řada studií, např. Hamplová, dochází k závěru, že vzdělanější ženy mají všeobecně menší počet dětí, protože se podřazují své práci. Jsou zaměřeny spíše na sebe, než na rodinu (Hamplová, 2003, str. 107).

Přesto se však i dnes v západních společnostech setkáváme s tím, že v průběhu socializace a přípravy na životní role, jsou muži tradičně vedeni k tomu, aby uživilí rodinu a ženy k mateřské/rodinné roli. Mnoho žen je tak v průběhu dospívání vedeno k tomu, že jejich prioritou v životě by měl být sňatek, vychovávání dětí, kariéra a finanční nezávislost až na druhém místě. (Cinamon, Rich 2002)

2 TEORETICKÁ UKOTVENÍ

Ke své práci jsem si zvolila teoretická východiska, která vysvětlují souvislosti mezi dělbou práce v rodině a kariérou. Jedná se o rozdělení rodinných politik dle toho, jak zohledňují péči o děti a podporu žen v zaměstnání, poté rozdělení žen dle jejich životních preferencí, a od toho odvozený životní styl. Zda se z ženy stane rodinný či kariérní typ, nebo si jednoduše zvolí zlatou střední cestu. Jako poslední se zmíním i o teorii sociálního státu z pohledu genderu.

2.1 Teorie rodinných politik dle Leitnerové a dalších

Leitnerová využívá k rozdělení rodinných politik svou typologii vystavěnou zejména na hledisku institucionální péče o děti. Ve svém dělení se opírá o již předchozí typologii sociálního státu od Espinga-Andersena, kterou se snaží trochu doplnit a rozvést. Na základě toho, jak státy podporují ženy, které zůstanou v domácnosti a pečují o děti, a jak na druhé straně podporují formou institucionální péče o děti předškolního věku, aby usnadnily ženám participaci na trhu práce, vytvořila Leitnerová čtyři modelové typy rodinné politiky. Jedná se o: explicitní familialismus, volitelný familialismus, implicitní familialismus a de-familialismus. Každý z těchto typů zastupuje trochu jiný rozměr péče a podpory. Ve skutečnosti se však nemusíme setkávat striktně s těmito typy, ale s jejich kombinacemi (Leitner 2003: 358).

2.1.1 Explicitní familialismus

První typ *explicitní familialismus* se snaží podporovat členy rodiny, kteří jsou s ní pevně vázáni. Jsou na rodinu velmi upoutáni, protože jsou nesamostatní. Jedná se zejména o ty nejmenší, děti, nebo naopak o ty nejstarší, seniory. Poté se může jednat i o lidi handicapované, kde se to již neurčuje dle věku. Stát v tomto případě podporuje pečovatelskou schopnost rodiny a poskytuje pouze omezené služby. Jedná se hlavně o finanční pomoc pečujícím osobám. Vychází ve velké míře z mezigenerační solidarity a rodinné sounáležitosti (Leitner 2003: 358).

2.1.2 Volitelný familialismus

Dalším druhem je *volitelný familialismus*, který dává možnost se rozhodnout, zda-li se rodiče budou o děti starat sami, či půjdou do práce a přenechají částečnou péči nějaké instituci. To znamená, že právě díky těmto institucím se pečující může opět vrátit na trh práce, protože mu daná organizace pomůže s péčí o závislé členy. Jako příklad můžeme uvést školky pro děti. Co se týče seniorů, tak zde je nejčastěji volena občasná pomoc, která jednou za čas vykoná všechny odlehčující práce. U volitelného familialismu se však vyskytuje i nějaká konkrétní pomoc těm, kteří se rozhodnou věnovat péči v rodině (Leitner 2003: 358).

2.1.3 Implicitní familialismus

Následná třetí skupina familialismu je *implicitní familialismus*, který nenabízí ani finanční podporu pečujícím, ani žádné alternativní způsoby institucionální péče o závislé členy rodiny. Stát rodinu v tomto typu vůbec nepodporuje a veškerou odpovědnost směřuje na rodinu. Rodina je zde tím jediným, kdo se stará a pečuje. (Leitner 2003: 359).

2.1.4 De-familialismus

Posledním typem je typ *de-familialistický model rodinné politiky*. Jedná se o kategorii, kde se o pečování stará především stát/ trh/ komunita, a to prostřednictvím služeb institucí. Závislé osoby již ale nemají možnost volby, zda se o ně postará rodina či instituce. Tento typ silně využívá péče institucí. Pokud se rodina (její členové) rozhodne pečovat doma, tak je stát nikterak finančně nepodpoří. (Leitner 2003: 359).

2.1.5. Familializační a de-familializační rodinné politiky dle dalších autorů

Dělbou rodinných politik na základě familialismu a de-familialismu se zabývá kromě Leitnerové i řada dalších autorů (Bambra 2004, Saraceno a Keck, 2010, Lohmann, Zagel 2015).

V zásadě platí, že mezi familialistické politiky jsou řazeny takové politiky a opatření které posilují vzájemnou závislost členů rodiny. Příkladem může být finanční závislost žen na živiteli rodiny, závislost dětí na rodičích, či závislosti starších lidí na péči jejich dospělých dětí. Familialistické politiky zahrnují všechny typy dávek v hotovosti, které podporují rodinnou domácí péči. Patří sem např. přídatky na děti a rodinné přídatky,

dále příspěvky na domácí péči, které jsou vypláceny pod podmínkou, že rodiče (matky) pečují doma o závislé děti, či případně o seniory. Spadají sem ale i nepřímé dávky v podobě slev na dani, nebo daňových bonusů pro závislé členy rodiny. Jedná se tedy o všechna opatření, která snižují negativní sociální a především ekonomické důsledky, související se závislostí na rodině. Např. rodičovská dovolená může být považována za familialistické opatření, pokud je podmíněna omezením účasti na trhu práce, či pokud je vyplácena po příliš dlouhou dobu (Lohmann, Zagel 2015). Naopak defamilizační politiky jsou takové sociální politiky, které snižují nutnost péče a finanční odpovědnosti vůči členům rodiny, a tím i závislosti mezi členy rodiny. Spadá sem zejména bezplatná veřejná péče o děti, ale i např. mateřské a rodičovské dávky, kdy je vyplácena vysoká náhrada mzdy po krátkou dobu, po jejímž uplynutí se ženy/rodiče mohou vrátit na původní pracovní místo (Bambra 2004, Lohmann, Zagel 2015). Tradiční rodiny, kterými se zabývám ve své bakalářské práci, jsou vždy spojovány s familialistickými politikami.

2.2 Teorie přístupu žen k práci a péči dle Hakim

Hakim se ve svých zkoumáních zabývá volbou žen a to mezi pracovní kariérou a rodinnou. V dnešní době ženy již nejsou omezovány. Jejich rozhodnutí, jaký typ volby si vyberou, záleží čistě na nich. Autorky prováděly výzkumy především v Americe a Velké Británii, ale jejich výsledky se dají směle použít i na vysvětlení situace v České republice. Věnují se hlavně tomu, jestli je práce a rodina slučitelná, či neslučitelná. Rozděluje všechny ženy celkem do tří kategorií. V první skupině se jedná o ženy, které se věnují hlavně rodině a domácnosti s ní spjaté, takzvané home-centred. Do další skupiny řadí ženy, které se nachází přesně na opačném pólu, a to jsou ženy, které dávají přednost především kariéře. V tomto případě hovoříme o work-centred. A jako poslední, třetí skupinu Hakim, uvádí ženy adaptivní, neboli adaptive women, které se snaží najít rovnováhu mezi rodinou a zaměstnáním (Hakim 2000, 2006).

Díky typologii od Hakim a její preferencí žen, lze alespoň z části předikovat, jaký počet potomků bude mít žena ze tří výše zmíněných typů. Měli bychom to brát však pouze orientačně, avšak mnohé nám to napoví. Stejně tak, jako jejich participace na zájmu o rodinnou politiku a na otázku genderu (Rabušic, Chromková 2007: 78).

2.2.1 Ženy v domácnosti

První skupina žen bere za životní zlom svatbu. Do ústraní se dostává práce, plný úvazek pro ně nepřipadá v úvahu. Čemu však přikládají velkou váhu, je domácnost. Jejich priorita je hlavně rodina a s ní spojená péče o děti a starání se o chod celé domácnosti. Chodem celé domácnosti se v tomto případě nemyslí pouze vaření a uklízení, ale rovněž i plánování akcí, kontrola a organizace rodiny jako je například trávení volného času, včetně plánování prázdnin (Hakim, 2000).

Obstarávání tepla rodinného krbu není jedinou aktivitou těchto žen. Rovněž se snaží, aby svého muže po jeho boku mohly plnohodnotně reprezentovat, tudíž velice dbají na svůj vzhled. Muži o kterých zde mluvím, jsou dostatečně finančně zaopatření, s prestižním zaměstnáním. Neznamena to však, že by tento druh žen byl nevzdělaný, ba naopak. Vzdelání považují taktéž za pozdější reprezentaci muže, a také jim pomáhá k nalezení vhodného partnera. Matky v domácnosti berou svou volbu jako plnohodnotnou práci a také tak ji vykonávají (Hakim, 2000).

2.2.2 Ženy v práci

Druhou skupinu tvoří již zmiňované ženy v práci. Jedná se o pravý opak skupiny předešlé. Kariéra je to, co těmto ženám dává v životě smysl. Snaží se vždy využít vše, co jim zrovna pracovní trh nabízí. Z toho ovšem nevyplývá, že by tyto ženy byly osamocené. Často bývají vdané, buď s jedním dítětem, nebo úplně bezdětné. Ani potomek v nich neucíná životní změnu. Jak jen je to možné, tak svůj úkol matky často přenechávají někomu jinému, aby se mohly zpátky věnovat tomu, co je v životě doopravdy naplňuje. Třetí osoba je ta, která zajišťuje blaho dítěte a chod domova (Hakim 2000: 164).

Jak první, tak i druhá skupina se řadí mezi skupiny menšinové. Velikost každé z nich kolísá mezi 10 %- 30 %. Zbytek tedy vyplňuje skupina třetí, kterou jsou ženy adaptivní. Tvoří zbývajících 60 % žen. Jaký směr si žena vybere, záleží čistě na jejích preferencích. Hakim odsuzuje myšlenku, že by se work-centered ženy staly kariéristkami proti své vlastní vůli (Hakim 2006: 287).

2.2.3 Ženy na rozhraní práce a domácnosti

Adaptive women se nachází někde na pomezí dvou předchozích skupin. Snaží se najít stabilitu mezi prací a rodinou. V různých obdobích jejich života se může stát, že se zrovna nepatrně přikloní k jedné či druhé preferenci, ale stále v hlavě vnímají i tu druhou. Jednají podle toho, která z preferencí je jim zrovna víc nakloněna. Adaptivní ženy chtějí stíhat obě své preference, ale tím se dostáváme k tomu, že ani jednu nevykonávají na 100 % (Hakim, 2000).

2.3 Teorie sociálního státu dle Sainsbury

Poslední teorie, o které se chci zmínit je teorie od Diane Sainsbury. Autorka kritizuje především typologii sociálního státu Espinga-Andersena, o kterou se opírá i již zmiňovaná Singrid Leitnerová. Vytýká zde hlavně absenci genderu, která v sociálním státu také hraje určitou roli. Sama Sainsbury přichází s třemi novými genderovými režimy. Genderový zřetel zkoumá především v oblasti rodinné politiky, a to zejména dělbu rolí mezi mužem a ženou (Sainsbury 1999: 77-78).

2.3.1 Muž, živitel

První sférou, kterou se Sainsbury zabývá, je oblast, kde se bere muž jako živitel rodiny. Muž tedy participuje na pracovním trhu, a tudíž i obstarává finance. Od ženy se očekává, že je závislá na příjmu muže, protože její samotná práce, kterou obstarává v rodině je neplacená. Rolí ženy je plně se starat o domácnost. Tento typ rodiny lze nazvat jinak také jako tradiční rodina. Manželství je zde velké pouto, kde má každý člen určenou svou roli a svůj druh práce (Sainsbury 1999: 78).

2.3.2 Oddělené genderové role

V oddělených genderových rolích, neboli jinak řečeno „separate gender roles régime“ se již nesetkáváme s dělbou práce v rodině tak striktně. Rozdíly mezi pohlavími jsou zde stále brány v potaz. Co se týče finančního zabezpečení rodiny, tak zde však najdeme oproti prvnímu typu rozdíl. Oddělené role umožňují rovnocennost, co se týče péče o rodinu a její zabezpečení. Žena je podporována státem v roli pečující, a tudíž není již tolik závislá na svém muži. Na druhou stranu muži jsou podporováni v oblasti trhu práce. Žena tak zde získává sociální práva, jako je například daňové zvýhodnění, či podpora v době mateřství a těhotenství, které jí není poskytováno v prvním typu.

S tím vším však souvisí pokles hodnoty samotné instituce manželství (Sainsbury 1999: 79).

2.3.3 Individuální výdělek a péče o domácnost

Poslední režim neupřednostňuje sezdané páry před nesezdanými, stejně jako neodlišuje tento řád ani muže od ženy v otázce genderu. Naopak se zde dává zřetel na rovnost, co se týče práva jak na péči, tak v práci, a to u obou pohlaví stejně. Ženám tento model umožňuje pracovat a mužům pečovat. Preference se přiklání spíše k individu u než k rodině, a to zejména v oblasti sociálních práv. V tomto systému je velmi nápomocný stát, který se snaží rodinám pomáhat a usnadňovat jim jejich životní rozhodnutí (Sainsbury 1999: 79).

Tabulka č. 1: Tři genderové režimy sociálního státu dle Sainsbury

Charakteristické znaky režimu	Muž – živitel rodiny	Oddělené genderové role	Individuální výdělek a péče o domácnost
Ideologie	Striktní dělba práce Manžel = živitel Manželka = pečovatelka	Striktní dělba práce Manžel = živitel Manželka = pečovatelka	Sdílení práce Otec = živitel-pečovatel Matka = živitelka-pečovatelka
Nárok	Nerovné mezi manželi	Rozdílné podle generových rolí	Stejně
Nároky na základě	Principu výdělku prostředků na výživu	Odpovědnosti za rodinu	Občanství nebo pobytu
Příjemce příspěvků	Hlava domácnosti Příplatky pro závislé rodinné příslušníky	Muž jako živitel rodiny Žena jako pečovatelka	Individuální
Daně	Společné zdanění Snížení daně za závislé rodinné příslušníky	Společné zdanění Snížení daně za závislé rodinné příslušníky pro oba manžele	Oddělené zdanění Stejně daňové úlevy
Zaměstnanost a mzdová politika Oblast péče	Upřednostňování mužů Zejména soukromá	Upřednostňování mužů Zejména soukromá	Zaměřeno na obě pohlaví Silná zapojení státu
Péče o rodinu	Neplacené	Placená část pečujícímu členu v domácnosti	Placená část pečujícímu členu v domácnosti i mimo domácnost

(Angelovská 2008: 117, upraveno)

3 Rodinná politika ve vztahu k tradičním rodinám

V České republice je zavedené, že stát podporuje rodinu po tu dobu, co je jeden z partnerů na mateřské či rodičovské dovolené. Co ale čeká matky/otce poté, co se rozhodnou po uplynutí rodičovské a mateřské ještě nevracet zpět do práce? Dává jim stát také nějaké zvýhodnění? Odpovědi jsem hledala v legislativě České republiky a bude jim věnována následující třetí kapitola.

3.1 Daňový systém – nepřímá podpora rodin

Jako první se podíváme na otázku, která se pojí s daněmi. Logicky matka, která zůstává doma s dítětem a zároveň v našem případě nepracuje, také neplatí žádné daně. V tradičních rodinách se setkáváme často s vysokým příjmem pracujícího partnera. V tomto případě je zde možnost daňového zvýhodnění. Pokud má manžel vysoký příjem, tak mu zákony umožňují převést část příjmů, nanejvýš však 50% či 540 000 Kč za jedno zdaňovací období, na svou manželku. Manželka se musí zapsat jako spolupracující osoba. Pro upřesnění použiji názorný příklad. Manžel pracuje jako podnikatel a má vysoký příjem. Určí svou manželku jako spolupracující osobu, kdy si rozdělí jak část příjmů, tak výdajů. Záleží na nich kolik procent, ne však více jak 50%. Oba si sami musí platit zdravotní i sociální pojištění, stejně jako daně. Finančně to pro ně vychází lépe, protože při rozdělení financí se setkáváme s nižším zdaněním celkové částky. Tento způsob danění je však výhodný až od určitého příjmu. U malého finančního obnosu tento typ danění ztrácí smysl (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu: § 13).

Dalším důvodem, proč si některé rodiny volí tento typ danění je ten, že manželky se sice nachází v domácnosti, ale svému partnerovi často v podnikání pomáhají. Stát v České republice umožňuje také různé slevy na dani z příjmu fyzických osob. Nejpodstatnější pro tradiční rodiny je možnost slevy na manželku/ manžela. V případě tradičních rodin se jedná o manželku. Slevu na dani za manželku lze uplatnit, pokud oba manželé společně hospodaří v rodině, a ona sama nemá příjem vyšší jak 68 000 Kč ročně za jedno zdaňovací období. V případě, že splní všechny tyto požadavky, tak má výdělečně činný manžel nárok na slevu ve výši 24 840 Kč rovněž za jedno zdaňovací období. Jako poslední zvýhodnění na daních je sleva poskytovaná na vyživované dítě. Výše slevy se odvíjí od toho, kolikáté dítě v řadě to je. S počtem dětí narůstá i daná

sleva. Při prvním dítěti se jedná o částku 13 404 Kč, u druhého dítěte je to pak 17 004 Kč a u každého dalšího hovoříme o 20 604 Kč za jedno zdaňovací období. Jak u manželek, tak i u dětí platí, že pokud mají průkaz ZTP/P, tak se sleva na daních okamžitě zdvojnásobuje (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu: § 35).

3.2 Systém sociálního zabezpečení

Zjistili jsme, že na daních stát poskytuje tradičním rodinám alespoň nějaké úlevy. Daně ovšem nejsou jediná oblast, kde může stát napomoci. Podpora může být poskytnuta i v rámci sociálního zabezpečení, které je přehledně vysvětleno v grafu níže. Já se budu zmiňovat pouze o některých oblastech, které si myslím, že stojí za připomenutí ve spojitosti s tradiční rodinou.

Graf č. 1: Systém sociálního zabezpečení

(Dobiášová, 2017)

3.2.1. Zdravotní pojištění

Za situace, kdy osoba pracuje, platí za ní část zdravotního pojištění zaměstnavatel, část se odvádí z jejího příjmu. Platba zdravotního pojištění je zákonem povinná. Za vybrané skupiny osob platí pojistné stát (ženy pobírající mateřské dávky a ženy pobírající rodičovské dávky). Po ukončení pobírání mateřského či rodičovského příspěvku má tedy žena v domácnosti pečující o jedno dítě do sedmi let věku nebo dvě děti do 15 let věku nárok na finanční pomoc státu s placením zdravotního pojištění. Zákon tento benefit umožňuje však pouze v případě, že se o své dítě/ děti stará osobně formou celodenní péče, která však nevylučuje výpomoc v instituci (tj. jeslí či mateřské školy v předškolním věku - ne však delší jak čtyři hodiny denně, základní školy v školním věku, nikoliv však např. v družině). V těchto případech tedy stát hradí zdravotní pojištění za ni. Jakmile děti odrostou, tak veškerá starost připadá zpět na matku. Matky v domácnosti, stejně jako živnostníci odvádějí měsíčně částku, která se vypočte dle výše minimální mzdy (Zákon č. 48/1997 Sb., o zdravotním pojištění: § 7).

3.2.2 Sociální pojištění

Graf č. 1, který je zobrazen výše, nám názorně ukazuje, z jakých podsložek se sociální pojištění skládá. Dělí se na dva velké sektory: důchodové pojištění a nemocenské pojištění. Pod každý z nich spadají pak konkrétní dávky, které se reagují na možná sociální rizika.

3.2.2.1 Důchodové pojištění

U důchodového pojištění se nesetkáváme s žádnou podporou od státu. Na rozdíl od pojištění zdravotního není zákonem povinné odvádět peníze na sociální pojištění. Důchodové pojištění si ženy v domácnosti mohou platit dobrovolně, aby byly alespoň minimálně zajištěny na stáří. Když si pojištění žena v domácnosti platit nebude, tak ztratí nárok na starobní důchod. (Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění: § 5-10).

3.2.2.2 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění si žena v domácnosti nemůže platit sama. Nemocenské pojištění úzce souvisí s participací na trhu práce. Proto matky, které jsou již dlouhou dobu s dítětem mimo zaměstnání, nebo ženy v domácnosti, podobně jako dlouhodobě

nezaměstnaní, nárok na dávky z nemocenského pojištění ztrácejí. (Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění: § 32-38).

3.2.3 Státní sociální podpora

„Státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích“ (Zákon č. 117/1995 Sb.). Státní sociální podpora, stejně jako sociální pojištění v sobě skrývá hned několik složek, a to konkrétně pět. U porodného, přídavku na děti a příspěvku na bydlení se podpora odvíjí vždy od výše příjmu, na rozdíl od rodičovského příspěvku a pohřebného, kde příjem nehraje roli. V tomto případě je zde klíčové životní minimum, kdy na dávky dosáhnou jen rodiny, které nemají k dispozici příjem pod určitou hranicí (porodné 2,7 násobku životního minima, přídavky na děti 2,4 násobku životního minima). S ohledem na to, že se zohledňuje příjem celé rodiny, tak tradiční rodiny s nulovým příjmem ženy mohou snáze na tyto dávky dosáhnout. (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře).

3.2.3.1 Rodičovský příspěvek

Na rodičovský příspěvek má nárok ten, kdo celodenně řádně pečuje alespoň o jedno dítě. Na příspěvek má nárok vždy jen jeden z rodičů. Dávka se může vyplácet maximálně do čtyř let věku dítěte. Jedná se o částku 220 000 Kč. Rodiče se mohou rozhodnout, jakou variantu čerpání tohoto příspěvku si zvolí. Mohou si vybrat mezi vyšší peněžní částkou, která se čerpá kratší dobu nebo nižší peněžní částku, kterou mohou čerpat až po dobu čtyř let. Nejrychlejší varianta trvá po dobu 19 měsíců ve výši 11 500 Kč. Tuto variantu volí především rodiny, které plánují děti rychle za sebou, protože dávky se dostávají vždy pouze na nejmladší dítě. Činí tak z důvodu, aby vyčerpali celý příspěvek. Nejmenší měsíční rodičovská, která lze zvolit je ve výši 7 600 Kč v období prvních 9 měsíců a poté 3 800 Kč až do 4 let věku dítěte. Výši dávky si mohou upravovat vždy jednou za tři měsíce (Zákon č. 117/1995 Sb.: § 30-32). Z hlediska familialistických a defamilialistických rodinných politik (např. Bambra 2004, Leitner 2003), patří konstrukce rodičovského příspěvku v ČR spíše k familialistickým opatřením, neboť nepodporuje brzký návrat žen na trh práce. Je příliš dlouhá a v nízké výši.

3.2.3.2 Porodné

Porodné je oproti rodičovskému príspevku vyplácano pouze jednorázově a to při narození dítěte, nebo v případě převzetí dítěte do péče. Na porodné je nárok tehdy, jestli celkový příjem rodiny nepřevyšuje 2,7 násobek životního minima. U porodného se jedná o dávky ve výši 13 000 Kč při narození prvního dítěte. Pokud se jedná o narození více dětí, je řeč o cifře 23 000 Kč. U druhého dítěte se částka snižuje na 10 000 Kč za porod. Tento finanční obnos patří především ženě. Muž má na dávku nárok, jestliže žena u porodu zemřela. Stejně částky platí i v případě osvojení dítěte do péče (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře: § 44-46).

3.2.3.3 Přídavek na dítě

U přídávku na děti se dostáváme zpátky k dlouhodobému vypláčení dávky. Může se vyplácet až do 26 roku dítěte. Tato finanční pomoc připadá hlavně na rodiny s nižšími příjmy. Dávky jsou vypláceny v tom případě, jestli finanční obnos rodiny nepřevyšuje 2,4 násobek životního minima. Při splnění požadavků se jedná o čísla 500 Kč měsíčně u dítěte do 6 let, mezi 6 až 15 lety se částka zvyšuje na 610 Kč měsíčně a po 15 roku dítěte se částka vyšplhá na 700 Kč za měsíc, která platí až do 26 let věku dítěte. Samozřejmě, pokud rodina stále splňuje všechna kritéria. Za tohoto předpokladu se dávka vyplácí pečující osobě. Při dovršení dospělosti peníze připadají samotnému dítěti (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře: § 17-19).

4 Metodologie

„Tradiční“ rodina je pro řadu lidí i dnes životní volbou a proto jsem se zeptala na názory a osobní pohled přímo žen, které v takové rodině žijí.

4.1 Případová studie

Výzkum je pojat jako vícečetná případová studie tradičních rodin v Praze a jejím blízkém okolí, kdy se snažím o to, abych správně porozuměla všem okolnostem a případným problémům tohoto typu soužití (Švaříček, Šeredová 2007: 334). Má případová studie pod sebou skrývá několik podrobných rozhovorů. Právě díky tomu se do problematiky mohu podívat více do hloubky. S ohledem na výzkumný cíl: „*zjištění postavení dnešní tradiční rodiny v rámci rodinné politiky v České republice a identifikace možných problémových oblastí*“ jsem zvolila kvalitativní výzkumný přístup. Sběr dat jsem prováděla formou polostrukturovaných rozhovorů dle předem vytvořeného scénáře (viz Příloha č. 2).

4.2 Výběr respondentů

Výběr mého vzorku probíhal v první fázi úsudkem (Reichl 2009). Cílem bylo koncipovat výběrový vzorek tak, aby zahrnoval ženy různého věku žijící v tradiční rodině, které mají děti starší 4 let. Tím jsem chtěla odlišit skutečné tradiční rodiny od rodin, kde je žena pouze po přechodnou dobu na tzv. „rodičovské dovolené“. Nejprve jsem oslovila potenciální respondenty ze svého okolí. Většinou se jednalo o známé, případně známé mých známých. Později jsem využila metodu „sněhové koule“ (Flick 2009), protože ve většině případů matky v domácnosti vždy znají ještě nějakou ženu, která to má v domácnosti zavedené podobně jako ona sama. Výběr respondentů technikou sněhové koule probíhal tak, že jsem od již dotázaných respondentů získala kontakty na další nové respondenty. Respondenty jsem kontaktovala pomocí emailu či telefonicky.

Celkem jsem se dotazovala sedmi žen (viz tabulka č. 2) z různých typů tradičních rodin (viz tabulka č. 3). Za účelem zvýšení důvěryhodnosti výzkumu, jsem do vzorku zařadila i jednoho muže (viz tabulka č. 2), který je, podobně jako dotázané ženy, v domácnosti, zatímco jeho žena pracuje a je živitelkou rodiny. Tento netypický případ jakési „tradiční dělby rodinných rolí naruby“ jsem do vzorku začlenila proto, abych mohla vymezit,

co je opravdu typické pro tradiční rodiny, kde je muž živitel a žena pečovatelka a co by mohlo naopak platit i u jiných podobných forem soužití. Jedná se o tzv. analýzu negativního případu (případu, který se co nejméně hodí do pracovní hypotézy - tzv. bílé vrány) (Lincoln, Guba 1985 dle Hendl 2005, Flick 2009).

Tabulka č. 2: Struktura výběrového vzorku

Komunikační partneri	Věk/ pohlaví	Počet dětí (věk)	Vzdělání	Bydlení
1. Agáta	54 žena	3 (22, 25, 28 let)	SŠ	Rodinný dům
2. Bára	45 žena	3 (6,6, 12 let)	VŠ	Rodinný dům
3. Cecílie	78 žena	2 (45,49 let)	SŠ	Byt
4. Dana	38 žena	2 (7,7 let)	VŠ	Byt
5. Eva	40 žena	4 (4, 4, 6, 8 let)	SŠ	Byt
6. Gita	54 žena	3 (23, 25, 28 let)	VŠ	Rodinný dům
7. Hana	33 žena	3 (4, 6, 8 let)	VŠ	Byt
8. František	34 muž	2 (4,6 let)	VŠ	Rodinný dům

Zdroj: Autorka

Tabulka č. 3: Charakteristické definice rodiny

Respondenti	Charakteristika rodiny
R1	Odrostlé děti
R2	Malé děti
R3	Handicapované dítě
R4	Malé děti
R5	Malé děti s křesťanským vyznáním
R6	Odrostlé děti s křesťanským vyznáním
R7	Malé děti s křesťanským vyznáním
R8	Malé děti s otcem v domácnosti

Zdroj: Autorka

4.3 Polostrukturované rozhovory

Jak již bylo zmíněno výše, pro sběr dat jsem zvolila metodu polostrukturovaných rozhovorů. Tato metoda je vhodná především v situaci, kdy chceme zjistit různé pocity, názory a osobní přesvědčení samotných dotazovaných (Hendl 2005). V souladu s kvalitativním přístupem jsem měla možnost během samotného rozhovoru upravovat a různě doplňovat otázky podle toho, na jaké nové skutečnosti jsme již přišli (Hendl 2005). S ohledem na to, že se jedná o téma, které je pro respondenty osobní, otevřené otázky daly respondentům prostor vyjádřit se k tématu vlastními slovy a ponořit se více do hloubky problému. Díky celkem volnému scénáři rozhovoru byli respondenti ve svých výpovědích otevřenější. (Veselý, Nekola 2007: 150) S ohledem na zkoumané téma se v řadě případů rozhovory dotýkaly velmi soukromých informací, které nemusely být všem respondentům zcela příjemné. Respondenty jsem proto hned na počátku chtěla přivést do příjemnější situace a navodit přátelskou atmosféru.

Proto jsem jim otevřela i část svého soukromí – svého života v tradiční rodině. Sdělila jsem jim, jak to funguje u nás doma. Díky tomu později respondentům nedělalo takový problém otevřít i své soukromí. Díky tomu se mi ani jednou nestalo, že by některý z respondentů odmítl na cokoli odpovědět či dokonce ukončit rozhovor. Naopak jsem byla mnohdy překvapena, jak moc byli respondenti otevření a co vše mi sdělili. Někteří respondenti neměli zábrany ani u privátních informací jako je například intimní vztah či finanční situace. Dotazování probíhalo u poloviny respondentů u nich doma, a u druhé poloviny v kavárně v předem domluvený datum a čas. Celá schůzka zabrala vždy kolem jedné hodiny, z čehož rozhovor trval vždy kolem půl hodiny.

Kvalitativní způsob zkoumání mi umožnil více, než jen dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. Zároveň jsem se své respondenty snažila i pozorovat a zaznamenávat i skutečnosti, které v rozhovoru nebyly přímo vyřčeny. Snažila jsem se zachytit u dotazovaných i některé projevy těla, mimiku apod., které jsem zaznamenávala formou poznámek přímo do scénáře rozhovoru, viz příloha č. 2. Později ve své práci zmiňuji pouze ty, které jsou pro mé zkoumání nějak klíčové. V mém případě se jednalo hlavně o otázky, které respondenti subjektivně vyhodnotili jako velmi osobní.

Scénář rozhovoru byl pro mě jakousi šablonou, pomocí které jsem mé respondenty prováděla kolem klíčových témat. Dotazované jsem nechala volně vyprávět a vyjádřit se k danému tematickému okruhu a případně jsem se jich ještě doptala na něco, co ve své první výpovědi pominuli. Výběr témat pro scénář jsem sestavila především na základě studia literatury, ale pomohly mi i osobní zkušenosti z vlastní „tradiční“ rodiny. Sama vnímám skutečnosti, které se okolo mě dějí a které mi přijdou v tomto modelu důležité zmínit. Každý z rozhovorů jsem nahrávala, přičemž audiozáznamy jsem později přepsala. Přepis rozhovorů jsem prováděla doslovně, včetně všech pomlk v mluvě, nedokončených slov a podobně. Citace z rozhovorů, které jsou vloženy v této práci, jsou upravené pouze o zbytečná „vycpávková“ slova a nespisovné koncovky.

Všechny rozhovory a terénní poznámky k rozhovorům jsem podrobila tematické analýze (Švaříček, Šedřová 2009). Prováděla jsem otevřené kódování. Nejprve jsem si pročítala jednotlivé rozhovory a poznámky k nim, abych identifikovala co možná nejvíce témat. Posléze jsem si jednotlivá témata shlukovala do obecnějších témat.

Tematická analýza mi umožnila nalézt průřezová témata napříč všemi rozhovory (jednotlivými případy).

4.4 Etická stránka empirického šetření

Matky a zároveň jeden muž, kteří mi poskytovali rozhovor, podepsali informovaný souhlas k výzkumu, který je přiložen na konci celé práce jako příloha č. 1. I přesto jsem se rozhodla všechny mé dotazované anonymizovat a v rozhovorech jsem jim přidělila fiktivní jména. Všichni komunikační partneři byli seznámeni s nahráváním rozhovorů a i s pozdějším nakládáním s nahrávkami. U všech dotazování jsem byla samozřejmě přítomná a vedla jsem je osobně.

5 Výsledky empirického šetření

V následujícím textu budou představeny výsledky mého empirického šetření. Tematickou analýzu jsem identifikovala následující průřezová témata, kterým se budu věnovat dále v textu:

- Výběr tradiční rodiny
- Role pečovatelky
- Představy a realita o rodině
- Problémy tradičních rodiny
- Rodinná politika a tradiční rodina

V rámci interpretace dat níže se budu snažit rozdělit společně ženský pohled na situaci a v závěru kapitoly vždy bude reflektován i pohled tzv. negativního případu - muže v domácnosti.

5.1 Volba tradiční rodiny

Respondentky uváděly různé důvody, proč se v rámci jejich rodiny rozhodly zvolit model tradiční dělby rolí. Většinou však tyto důvody souvisely s výchovou dětí.

„Když už ty děti máme tak se jim máme věnovat.“ (R5)

„Ten čas se dětem musí věnovat.“ (R6)

„Je to vyložene kvůli dětem.“(R8)

U některých matek byl na počátku rozhodnutí věnovat se hlavně péči, a v rámci tradiční dělby rolí ponechat finanční zajištění na partnera, nějaký vnější impulz (nemoc dítěte, nedostatek hlídání pro děti).

„Děti byli strašně nemocný. Nebyla možnost toho hlídání.“ (R2)

Později se však respondentky se svojí rolí a s životem v tradiční rodině sžily a zpětně svého rozhodnutí nelitují. Uváděly, že čas, který tráví s rodinou a dětmi se později nebude v životě již opakovat. Některé respondentky nikdy o jiné alternativě, než je tradiční rodina, ani neuvažovaly. Byly naprosto ztotožněny s tradičním modelem dělby rolí v rámci rodiny na základě genderu, který je stále i v západních společnostech nedílnou součástí socializace (Cinamon, Rich 2002).

„Přišlo mi to jako samozřejmý normální systém.“ (R6)

Všechny dotazované byly naprosto přesvědčeny o správnosti svého rozhodnutí zůstat v domácnosti a projevovaly spokojenost s tím, jak si to v životě a v rodině nastavily. Všechny matky se jednohlasně shodly na tom, že by svou roli určitě nevyměnily.

„Já si myslím, že to děláme dobře. Nejsme super rodiče, ale myslím si, že takhle to u nás teď musí být.“ (R6)

Všechny respondentky uváděly výhody tradiční rodiny, kdy největší důraz byl kladen na možnost věnovat se plně svým dětem. Dotázané matky berou výchovu dítěte jako svou absolutní prioritu.

„Sto procentní výhodou jsou ty děti nonstop“ (R2)

„Výchova je taková intenzivnější. Já je znám, jsem na ně mnohem ostřejší, můžu řešit jejich motivy, proč něco dělají.“ (R7)

U některých respondentek jsem se naopak setkala s nepochopením jiných modelů rodiny.

„Nerozumím případům, kdy se žena dobrovolně rozhodne místo věnování se dětem jít co nejdříve do práce, když to dělat nemusí. Ten čas se dětem musí věnovat.“ (R7)

Z hlediska typologie žen dle jejich životní volby (dle Hakim 2000, 2006) dotazované naprosto zapadaly do skupiny žen orientovaných na rodinu (tzv. home – centred women).

Od jediného muže ve vzorku jsem dostala reakci poněkud odlišnou. Rozhodnutí v rodině o dělbě rolí mezi domácnost/děti a zaměstnání proběhlo poté, co manželka vydělávala více než muž.

„Já jsem s tím neváhal. Když ona dělá takovou práci, která ji ještě ke všemu strašně baví.“ (R8)

Zároveň k tomu přispěl fakt, že otec vnímal svůj čas strávený s rodinou před rozdělením si rolí za nedostatečný. Jeho rozhodnutí zůstat v domácnosti tak ovlivnilo rovněž to, že v práci trávil příliš mnoho času.

„Ráno jsem je odvezl do školky a pak většinou až pohladil, když už spali. To mě hodně štvalo, protože já s těmi dětmi chtěl být.“(R8)

Na rozdíl od většiny žen, které byly pro svoji roli rozhodnuté od počátku rodinného života, od narození dětí či po ukončení rodičovské dovolené, u muže rozhodnutí zůstat v domácnosti vyvstalo až z určité frustrace z časové vytíženosti v zaměstnání, které mu neumožňovalo trávit čas s dětmi. Roli sehrál i fakt, že manželka měla/má výděly, které rodinu finančně zajistí.

5.2 Role pečovatelky

K tradiční rodině neodmyslitelně patří i s ní spojená role pečovatelky. Všechny z mých respondentek tuto roli v rodině vykonávaly. Role pečovatelek u dotazovaných neobnášela pouze starání se o děti, ale byly v ní zahrnuty i ostatní práce v domácnosti. Od vaření, uklízení, praní, žehlení až po nákupy. Jedná se o stejné povinnosti, jaké jsou zmíněny v typologii dle Hakim (2000, 2006) u žen v domácnosti. Všechny dotazované

byly plně ztotožněné s tím, že tyto práce jsou určeny právě pro ně. Pociťovaly jako jejich povinnost, že se mají „starat o teplo rodinného krbu“.

„Vnímám to jako svou roli. Manžel se věnuje práci a je z toho unavený. Já to vnímám, jako, že tohle je moje práce. Takže on když se vrátí, tak chci, aby byl spokojený, dostal řádně najíst, mohl si odpočinout, a trávit čas s dětmi. Je to důležitější, než aby pomáhal dělat něco mě.“ (R7)

Dotazované poukazovaly na některé klady své role ženy pečovatelky.

„Mám menší stres, co se týče, že normální žena, co pracuje, jde z práce nakupovat a teprve všechno dává dohromady. Já to stihnu vše za dopoledne a poté se mužů všem plně věnovat.“ (R1)

Respondentky však zmínily i některé zápory a nedostatky této role. Všechny respondentky se shodovaly v tom, když popsaly svou roli jako stereotypní.

„Občas přicházím do těch fází, kdy si připadám nedocenená. Je to taková nevděčná práce, jsou to furt ty samé věci a vy za tím nevidíte žádnou hodnotu.“ (R4)

„Je to ta práce, co není vidět. Taková ta nevděčná práce.“ (R2)

Všechny respondentky se dle výpovědí snažily utvářet zázemí nejen pro děti, kterým věnovaly většinu svého času, ale rovněž i pro manžela, kterému chtěly zpříjemnit domácí prostředí co možná nejvíce. Role muže v rodině je v těchto rodinách především role živitele a otce.

„Další plus je u manžela, který má full servis, který už je zvyklý na to, jak to tam je.“ (R2)

Co se týče starání se o domov, tak se jedná především o věci, které muže baví. To je například pečování o zahradu či velké úklidy, které jsou vždy vidět. Rutinní a každodenní záležitosti spojené s domácností přenechávají svým „druhým polovičkám“.

Respondent - otec pečovatel se i zde trochu lišil. Potvrdil svou pečovatelskou roli, ale jeho role nebyla stejná jako u všech předchozích rozhovorů. „*My hned zjistili, že to nejde otočit úplně 100%. I když tradiční model rodiny nepreferuješ a nevnímáš to jako dogma, tak je to v tobě nějak zakořenění. Vnímáš to v té hlavě, ovlivňuje tě to.*“ (R8)

Muž potvrdil, že není schopen plně přebrat starost o domácnost, jako tomu bylo u dotázaných žen. Prozradil, že se na péči o chod domácnosti s ženou dělí. Mají v domácnosti rozdělené práce, dle jeho slov: „*podle toho, komu co víc jde.*“ (R8) Zároveň uvedl, že jeho plnění povinnostmi v domácnosti není systematické, protože nemá daný pevná řád.

„*Pokud nemáš žádnou sebekázeň, tak se musíš dokopat sám něco dělat. Když to nemáš v sobě zakořeněné, tak polevíš a někdy se prostě flákáš.*“ (R8)

Ve své výpovědi našel i pro něj jasnou odpověď, proč nelze žít s obrácenými rolemi stejně jako v tradiční rodině a to slovy: „*Chybí mi ty mateřské pudy.*“ (R8)

5.3 Představy a realita o rodině

Velmi zajímavé se mi ukázaly představy a přání dotázaných matek ještě před tím, než měly rodinu. Zde jsem se také nesetkala s úplně jednoznačnou shodou všech respondentek, i když všechny nakonec dospěly k stejnému rozhodnutí – žít v tradiční rodině. Na základě těchto představ a přání je možno dotázané rozdělit na několik typů.

Jako první jsou ženy v tradiční rodině, které o tomto typu rodiny snily již od malička, a jejich přání se naplnilo. Jejich hodnoty byly v tomto případě dány jejich výchovou. Upozorňovaly na to, že při jejich dospívání hráli velkou roli rodiče, kteří jim byli vždy na blízku a mohli se na ně vždy obrátit.

„*Já jsem vlastně z učitelské rodiny a manžel také, takže my vždycky měli rodiče hodně pro sebe.*“ (R4)

Dále jsem se setkala s matkami, které měly zkušenosti s prací a byly na ní jednoznačně orientovány. Jednalo se o typ žen, který doslovně popisuje Hakim (2000) ve svém druhém modelu (tzv. work-centred). Setkala jsem se s tím konkrétně u dvou případů.

Stejně tak, jak uvádí autorka, i zde se jednalo o dobu, kdy jedna z žen byla ještě bezdětná a druhá měla pouze jedno dítě.

„U prvního dítěte jsem strašně pospíchala a bylo to špatně. Poprvé jsem nastoupila zpět do práce při osmi měsících dítěte.“ (R2)

Jednalo se o ženy, které tíhly ke kariéře, ale s postupem času a zejména s narozením dítěte (či dalších dětí) přišly na to, že volba tradiční rodiny je pro ně ta jediná. *„Předtím jsem byla docela kariéerně orientovaná. Věděla jsem, že je to dočasné, že bude čas, kdy budu mít děti a budu to chtít pojmout jinak, ale přeci jen nějaké to naplnění postupového žebříčku jsem také potřebovala“ (R4)*

Setkala jsem se i s respondentkou, která při své volbě neměla moc na výběr. Jedná se o respondentku, která pečuje o zdravotně handicapovaného chlapce. Péče o něj je natolik časově náročná, že v zásadě dotazovaná ani nemá možnost participovat na trhu práce. *„Čtyřikrát týdně jsme jezdili do nemocnice na Vojtovu metodu. Bylo to časově velmi náročné, museli jsme s ním cvičit i doma.,“ (R3)*

Poslední identifikovanou skupinou jsou ženy hlásící se ke křesťanskému vyznání. Některé mi potvrdily, že je křesťanství v rodinné volbě ovlivnilo, jiné tvrdily, že si to ani neuvědomují. Každopádně je spojovaly stejné hodnoty, kde je rodina a děti na důležitém místě. U těchto žen jsem se setkala s velkým důrazem na tradiční model rodiny. Chtějí se ho držet, pokud jim to zatím finance budou dovolovat.

„Máme tak určené ty hodnoty, které nám přijdou správné, přirozené.“ (R6)

U respondenta- muže byla situace jiná v tom, že v důsledku rozhodnutí zůstat v domácnosti, opustil zaměstnání.

„Deset let jsem dělal v Český televizi- produkci. Pak jsem si řekl, že je ten moment, kdy je potřeba odejít.“ (R8)

Ani on rozhodně nelituje svého rozhodnutí. Uváděl, že se nikdy nepovažoval za kariéerní typ a tak se myšlenice, stát se pečovatelem, nebránil. *„Já vnímám věci tak, jak plynou. Snažím se zbytečně nevzdorovat věcem, protože to nemá smysl. Vždycky to musíš zkusit,*

to je jasná volba.“(R8) Na druhou stranu připustil, že role živitele není jeho ženou plně akceptována.

„Není jí příjemné, že by měla finanční stránku 100% na krku, ne že by to nezvládla, ale jde o její pocit.“(R8)

S takovouto výpovědí jsem se ani jednou nesešla u dotázaných žen. Ukazuje se zde, že „obrácené genderové role“ kdy veškerá tíha finančního zajištění rodiny je na ženě, nejsou pro ženu přirozené. U ostatních případů muži brali svoji roli živitele jako samozřejmost.

5.4 Problémy tradičních rodin

Setkala jsem se se třemi typy problémů. První se týká negativního hodnocení tradičních rodin ze strany společnosti.

„Vím, že dnes mnoho mladých lidí má úplně jiný přístup k této formě rodiny, ale říkám mě to prostě vyhovuje a naplňuje, že jsem u těch dětí blízko.“(R3)

„Spousta lidí to takhle cítí, ale byli dotlačeni nějakými trendy do toho, že to má být jinak. Poté se ženy, které naplňují tu tradiční roli, cítí jako méněcenné, ale to musíte umět prodat ty hodnoty, které za tím jsou.“ (R4)

Tato citace přesně vystihuje názory mých respondentek. Shodly se, že jim občas společnost naznačuje, že to není tak typické a setkávají se dokonce i s názory, že je to divné, či nad nimi ohrnují nos. Ani jedna se však společností nenechá ovlivnit, protože věří, že takový typ rodinného soužití, který mají doma, je ten správný. V průběhu rozhovoru bylo zjevné, že byla tato otázka respondentkám nepříjemná. Jejich rozpačitost se odrazila i v kritice okolní společnosti a vyhraňování se vůči ní.

„Mě je jedno co si společnost o mě myslí. Jen mě občas mrzí, že se děti do školek strkají, zvláště tak brzy. To mě mrzí za ty cizí děti, když to vidím. Je vidět, že tam nějaké děti nechodí rády a jen se jich potřebují maminky zbavit.“ (R7).

„Já jsem osobně moc ráda, že takhle můžu být na dosah rodině a dětem. Na druhou stranu vím, že se to dnes moc nenosí. Mě to však vyhovuje a naplňuje.“ (R1)

U některých respondentek tato otázka zapříčinila až lehkou uhýbavost od tématu. Zaznamenala jsem, že tato otázka byla pro mé dotazované rozhodně nejsobnější.

Druhý okruh problémů respondentky viděly ve výchově. Zde jsem nenalezla stoprocentní shodu ve výpovědích. Vždy se však jednalo o nevýhodu, která byla všemi dalšími argumenty ohledně výchovy potlačena. Jednalo se zejména o problém vždy dostupné a pečující matky, který vede k tomu, že jejich děti nejsou dostatečně samostatné.

„Nevýhodou je, že ty děti nejsou tak samostatné. Ta máma je pro ty děti něco jako vrtulník. Je to samé podej, přines. Samozřejmě je to podle toho, jak si to máma nastaví. Je to, protože jsem doma a oni si to dovolí, kdybych nebyla, tak jsou nucení k samostatnosti. Další plus je u manžela, který má full servis, který už je zvyklý na to, jak to tam je. Všichni chodí domů jako do hotelu. Ono se to uklidí, ono se to uvaří, ono se to umyje.“ (R2)

Jiná komunikační partnerka vnímala potíže zase trochu jinde: *„Nevýhoda je, že jsme spolu hodně a někdy si můžeme lézt až na nervy.“ (R8)* U matek, kde jsou děti odrostlé, jsem se naopak setkala s nevýhodami až zpětně, kdy: *„Oni to možná vnímali jako nevýhodu, že je ta máma furt doma. Neustále jsem byla v baráku a oni tím pádem neměli ten dům pro sebe.“ (R7)* Posledním faktorem, o kterém byla zmínka, byl chybějící jiné lidské kontakty mimo rodinu, zejména pak pracovní kolektiv. Respondentky tráví opravdu mnoho času s dětmi a s rodinou, ale na další mezilidské vztahy již nenachází tolika času. Je velmi náročné sjednotit čas s dětmi například s další ženou s dětmi. Je zde rovněž absence přirozeného trávení času s kolegy v práci.

“Někdy jsem si říkala, že mi chybí kolektiv.“(R1)

„Schází. Pracovní kolektiv, styk s lidmi. Povídání si s lidmi, poslouchat je.“ (R2)

Žádné z výše zmíněných problémů ženy nevnímaly, jako závažný problém.

Jako poslední nevýhoda tradiční dělby rolí byly zmiňovány finance.

„Je to o tom, co si řeknete, že potřebujete. My určitě neživoříme. Na druhou stranu to není na žádné vyskakování. Kolik jich máš, tolik jich utratíš.“ (R4)

Respondentky si uvědomují, že finanční zajištění rodiny leží jen na jednom členu rodiny, stejně tak jako, že kdyby byly ony samy další výdělečnou osobou, tak by bylo pro celou rodinu více prostředků.

„Jediné nepohodlné je ta finanční závislost.“ (R5)

Některé mé respondentky však mají „brigády“. Jedná se buď o soukromé šití doma, brigáda 4x do roka, nebo prosté napomáhání manželovi, co se týče například návštěvy pošty a podobně. Za vším však byla vidět spíše touha nějaké změny a odreagování, nežli čistě přivýdělku.

„Je to příjemné zpestření mé reality.“ (R2)

U jediného respondenta muže vyšlo najevo, že cítí absenci naplnění svých hodnot v domácnosti. Potvrdil, že být v domácnosti je opravdu velmi náročné na psychické rozpoložení člověka. *„Jsi zvyklý na tu společnost, v práci něco vytváříš. S dětmi nic hmatatelného nevytváříš, děláš to vlastně pro sebe.“ (R8)* Péče o domácnost je pro něj nedostatečná, co se týče nějaké seberealizace. Na rozdíl od žen v domácnosti, pro které jsou kontakty s přáteli spíše ojedinělé, muž se snaží stýkat hodně se svými kamarády a nebýt pouze zavřený doma.

5.5 Rodinná politika a tradiční rodina

V teoretické části jsem se pomocí zákonů snažila vystihnout alespoň z části rodinnou politiku (podporu rodin) ve vztahu k tradičním rodinám. Stát tomuto typu rodin umožňuje jistou pomoc, jako je například sleva na dani na nevýdělečně činnou manželku, ale při hlubším prozkoumání zjistíme, že výhod vskutku není mnoho. Při dotazování jsem se respondentek ptala právě i na roli státu vůči tradičním rodinám. Musím říci, že při žádném rozhovoru jsem se nesetkala s kritikou ani mé pozorování nezaznamenalo rozhořčení či zahořklost vůči státu. Dotazované mi však pouze

potvrdily, že jim stát žádné výhody neumožňuje. Ukazuje se, že nastavení podpory rodin v ČR je dle Sainsbury (1999) někde na přechodu mezi režimem s tradiční dělbou genderových rolí a individuální dělbou rolí. Dle Leitnerové (2003), s ohledem na to, že ač malá, tak určitá podpora tradičních rodin v ČR existuje, bychom mohli řadit rodinnou politiku ČR v zásadě pod volitelný familialismus.

Respondentky přiznaly, že jejich povědomí o dávkách, na které mají či nemají nárok, je opravdu malé.

„O dávkách si myslím, že je malé povědomí, ale myslím si, že je to v pořádku, že se musím zajímat já sama.“ (R6)

Odpovídaly, že tuto zodpovědnost přenechávají spíše manželovi. Část respondentek se svěřila s tím, že dokonce po nějaký čas pobíraly menší přídavky na děti, než měly, ale přisuzovaly to pouze své osobní chybě. Jediná lehká stížnost se objevila u matek, které mají doma dvojčátka. V tu dobu, kdy samy respondentky byly na mateřské, nebylo ještě bráno v potaz, zda jste porodila jedno či více dětí najednou a připadaly jim stejné peníze při jakémkoli počtu dětí.

„Vy dáváte vlastně státu dvě děti, tak si myslím, že by to stát měl nějak ocenit.“ (R2)

K rodinné politice neměly výtek. U tří případů jsem se setkala s mírnou kritikou toho, že stát tradiční rodiny dostatečně neoceňuje.

„Myslím si, že je to dobrá investice do těchto rodin. Z toho typu rodin je větší šance, že vyrostou děti, které budou chtít pracovat. Myslím si, že státu se tyto rodiny vyplácí.“ (R1)

„Myslím si, že by si tohoto typu, že manžel dokáže uživit takto početnou rodinu, která nepotřebuje v těchto nastavených kolejkách od státu vůbec nic, měl více vážit.“ (R1)

Co se týče dávek, tak jsem se taktéž nesetkala se stížnostmi. Ba naopak, vnímala jsem, že jsou si respondentky vědomy toho, jaké si na sebe jako tradiční rodina vzaly břímě. Všechny zastávaly stejný názor, že rozhodnutí o tradiční rodině bylo čistě z jejich mysli,

a kdyby se ocitly ve finanční tísní, tak je zde stále možná varianta jejich návratu do práce.

„Oba nejsme takový, že bychom zodpovědnost chtěli dát na stát. Já bych se mohla nechat zaměstnat třeba na částečný úvazek, vždy se může zajistit společně víc peněz.“

(R4)

Některé dotazované na tom byly finančně lépe a druhé zase o trochu hůře. Všechny však spojovala otázka priorit.

„Kdybychom oba dva víc pracovali, tak bychom měli sice víc peněz, ale neměli bychom se tak dobře, jako se máme teď.“ (R6)

„Nevyměnila bych to. Je to vše otázkou priorit a pro mne je to právě ten společný čas, nikoli peníze.“ (R7)

Ani u respondentky s handicapovaným synem jsem se nesečkala se stížnostmi. V rodině pobírají dávky specifické pro osoby se zdravotním handicapem, ale kdyby se syn neangažoval v práci, tak by jim finanční prostředky rozhodně nestačily. Svoje problémy se žádná z rodin nesnažila řešit skrz stát, naopak se chtěli stykem se státem co nejvíce vyhnout. Ani jedna z rodin se nesečkala s žádnou neřešitelnou situací.

V této otázce se muž poprvé nevymykal od žen. I on zastával názor, že stát za nic nemůže. Možnost návratu do práce zde neustále je a proto nevidí důvod od státu něco vymáhat.

Tabulka č. 4: Povolání muže (ženy) živitele/lky

Respondenti	Zaměstnání
R1	Vlastník stavební firmy
R2	Obchodní a marketingový ředitel farmaceutické firmy
R3	Chladírenský mechanik
R4	Velká nadnárodní společnost
R5	Výzkumný pracovník termojaderné fúze
R6	Vlastník developerské firmy
R7	Advokát
R8	Fyzioterapeutka

Zdroj: Autorka

Diskuse a závěr

I v současné době, kdy rámci v rodinných politik zemí Evropské unie dominuje trend podpory sladování práce a péče o domácnost, jsou rodiny, které se rozhodly pro tradiční dělbu rolí na muže živitele a ženu pečovatelku (v domácnosti). Ve své práci se nejprve snažím zodpovědět, co stojí za takovýmto rozhodnutím, které stojí mimo „hlavní proud“ rodinného chování? Z kvalitativního výzkumu, který jsem realizovala na vzorku sedmi žen tzv. „v domácnosti“ a jednoho muže „v domácnosti“, se ukazuje, že hlavním motivem pro generově podmíněnou dělbu rodinných rolí je péče o děti. Záměrně jsem vybírala ženy/muže, kteří již nejsou na zákonné rodičovské dovolené. Dalším motivem bylo souznění respondentek s tradiční dělbou rolí, kdy dle teorie Hakim (2006) jejich životní volbou byla tzv. „home – centred women“. Výběr tradiční rodiny byl do jisté míry ovlivněn předchozí výchovou, kdy i v západních společnostech jsou dívky vedeny od malička k roli matky a manželky (Cinamon, Rich 2002). V případě žen křesťanského vyznání stály za rozhodnutím žít v tradiční rodině tradiční křesťanské hodnoty. U dotázaného muže byly okolnosti rozhodnutí poněkud odlišné než u žen. Muž v domácnosti byl „frustrován“ přetížností v práci a z toho pramenícím nedostatkem času na děti a proto se rozhodl práci opustit a věnovat se péči.

V tradičním pojetí se setkáváme s mužem živitelem a ženou pečovatelkou. Vzorek byl kompaktní, co se týče všech dotázaných žen, které kromě dětí rovněž plně obstarávají chod domácnosti a vytvářejí i manželovi plnou domácí podporu. Svou funkci pečovatelky braly respondentky jako zaměstnání a tudíž k ní přistupovaly velmi zodpovědně. Snažily se plně starat o rodinu a utvářet domov Péče o domov a rodinu jim zabírala mnoho času. Dotázaný muž v tomto ohledu vybočoval z řady. V rodině, kde je genderově obrácená dělba rolí, je pracující žena – živitelka, muž pečující o děti, ale péče o domácnost je sdílená. Také problémy tradiční rodiny se liší od tzv. negativního případu muže v domácnosti. Ženy v domácnosti pociťují jako problém, že jejich práce v rodině je nedocenená, že mají nedostatek lidských kontaktů mimo rodinu, že děti i manžel jsou příliš zvyklí na plný servis služeb v domácnosti a vede to k jejich nesamostatnosti. Na druhé straně v rodině, kde je v domácnosti muž se objevují problémy související s tím, že si žena připouští zranitelnost rodiny a nejistou budoucnost spočívající v tom, že finanční zajištění rodiny stojí pouze na jejím příjmu.

V rámci dalších problémů u tradičních rodin jsem se setkala i s negativním vnímáním tradiční rodiny a „žen v domácnosti“ ze strany společnosti. Důvodem je skutečnost, že tradiční rodina již není moderním a preferovaným modelem rodinného soužití. Upadá výrazně do menšiny, a proto se některé respondentky setkávaly se společenským opovrhováním. Dalším identifikovaným problémem v tradičních rodinách byl nedostatek financí. Konečným cílem bylo zjistit vztah české rodinné politiky k tradičnímu soužití. Analýza příslušné legislativy i výpovědi respondentek ukázaly, že se s tradiční rodinou v dnešní době již tolik nepočítá. Podpora těchto rodin, ač nevelká, nepřetržitě v české rodinné politice přetrvává. Stále se v českém systému sociálního zabezpečení (systému welfare state) projevují prvky odkazující na model oddělených genderových rolí (dle Sainsbury 1999). V oblasti nepřímých dávek existuje odpočet na dani na nevýdělečně činnou manželku/manžela, péče o děti po uplynutí rodičovské dovolené je zohledňována ve zdravotním pojištění, ženy v domácnosti si mohou dobrovolně platit důchodové pojištění, aby byly zajištěny na stáří. S ohledem na modely rodinných politik dle Leitner (2003), či dalších autorů (Bambra 2004) se v současné rodinné politice objevují zřetelné prvky familialismu, které zohledňují dělbu rolí v rámci tradiční rodiny. Na závěr je nutno se zamyslet nad tím, do jaké míry budou tradiční rodiny odolávat masivnímu proudu soudobých rodinných politik podporujících v první řadě sladování mateřské/rodičovské a pracovní role.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Tři genderové režimy sociálního státu dle Sainsbury	9
Tabulka č. 2: Struktura výběrového vzorku.....	20
Tabulka č. 3: Charakteristické definice rodiny.....	21
Tabulka č. 4: Povolání muže (ženy) živitele/lky.....	28
Graf č. 1: Systém sociálního zabezpečení.....	14

Použitá literatura

ANGELOVSKÁ, Olga. *Soudobé přístupy k teorii sociálního státu*. In Spravedlnost a solidarita v oblasti sociálně zdravotnických služeb. Čabanová, Bohumila. Háva, Petr. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2008.

BAMBRA, C. 'The Worlds of Welfare: Illusory and Gender Blind?' *Social Policy and Society* 3(3), 2004, 201–11

CINAMON, R.G., RICH, Y. Gender Differences in the Importance of Work and Family Roles: Implications for Work-Family Conflict. *Sex Roles*, Vol. 47, Nos 11/12
DOBIÁŠOVÁ, Karolína. *Rodinná politika* (7) Praha: UK, 2016.

FLICK, Uwe. *An introduction to qualitative research*. Los Angeles [u.a.]: Sage, 2010. ISBN 9781847873248.

HAKIM, Catherine. *Work-Lifestyle Choices in the 21st Century – Preference Theory*. New York: Oxford University Press, 2000.

HAKIM, Catherine. *Women, careers, and work-life preferences*. *British Journal of Guidance and Counselling*, 2006. ISSN 0306-9885

HAMPLOVÁ, Dana, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ a Simona PIKÁLKOVÁ. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003. ISBN 8073300400.

HENDL, Jan.; *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*, Praha: Portál, 2005

LEITNER, Singrid. *Varieties of Familialism: The caring function of the family in comparative perspective*. *European Societies*: 2003. ISSN 1461- 6696.

LOHMANN, H. ZAGEL, H. *Family policy in comparative perspective: The concepts and measurement of familization and defamilization*. *Journal of European Social Policy*. January 2015, 1–18, DOI: 0.1177/0958928715621712

MAŘÍKOVÁ, Hana. *Muž v rodině: demokratizace sféry soukromé*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999. Working papers. ISBN 80-85950-69-3.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8085850249

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788086429878.

RABUŠIC, Ladislav a Beatrice Elena CHROMKOVÁ MANEA. *Preferenční teorie Hakimové v českém kontextu. Demografie: Revue pro výzkum populačního vývoje*, Praha, 2007. ISSN 0011-8265.

REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009

SAINSBURY, Diane. *Gender and Welfare State Regimes*. Oxford: Oxford University Press, 1999.

SARACENO, C. a KECK, W. (2010) 'Can We Identify Intergenerational Policy Regimes in Europe?' *European Societies* 12(5), 2010, s. 675–96.

ŠVAŘÍČEK, Roman; ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha: Portál, s.r.o., 2007

V české společnosti přibývá vzdělanějších žen [online]. Český statistický úřad, 2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/02/v-ceske-spolecnosti-pribyva-vzdelanejsich-zen/>

VESELÝ, Arnošt a Martin NEKOLA, ed. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON, 2007. Studijní texty, 40. ISBN 9788086429755.

Zákony:

Zákon o daních z příjmů č. 586/1992 Sb.

Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.

Zákon o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb.

Zákon o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb.

Zákon o zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru

Přílohy

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas k bakalářské práci na téma „Tradiční“ rodina a její funkce v 21. století v koncepci rodinné politiky. Případová studie: Praha a její blízké okolí.

Výzkum probíhá pro zpracování empirické části bakalářské práce vedené na fakultě sociálních věd Karlovi univerzity. Bakalářská práce je psána na oboru sociologie a sociální politika, studentkou Annou Rakovičovou.

Cílem tohoto výzkumu je analyzovat rodiny, ve kterých funguje tradiční rozdělení rolí- žena v domácnosti a muž jako jediná finanční podpora rodiny. Pro správnou analýzu je potřeba získat různé názory, myšlenky, postoje a jednotlivé situace ve všech dotazovaných rodinách a to konkrétně u žen. Dotazování bude probíhat formou polostrukturovaného rozhovoru a pozorování prováděné Annou Rakovičovou.

Vaše spolupráce na bakalářské práci je zcela dobrovolná. Pro výzkum nejsou nikterak důležité osobní informace respondentek, jako je například jméno a místo bydliště. Bude pouze uvedeno, že se jedná o rodinu z Prahy či jejího blízkého okolí, bez jakékoli bližší specifikace. Rozhovor, který s Vámi bude prováděn, se bude zaznamenávat jako audio záznam na mobilní telefon. Při přepisu rozhovoru budou však všechny osobní údaje anonymizovány a nahrazeny údaji fiktivními. Na kteroukoli otázku můžete odmítnout odpovědět, či ihned ukončit rozhovor.

Souhlasím s poskytnutí rozhovoru Anně Rakovičové pro účely výše již popsané.

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím.

V .....

Dne.....

Podpis:

Podpis výzkumníka:

Anna Rakovičová

731 321 288

Příloha č. 2: Scénář rozhovoru

Úvod:

Představení tazatele

Představení projektu a cílů rozhovoru

Informovaný souhlas

Rozhovor:

Jak byste popsala Vaší rodinu (krátké představení)?

- Kolik dětí je ve Vaší rodině (věk, vzdělání)?
- Popište, jaké je Vaše bydlení. (dům/byt)
- Jak byste charakterizovala vztahy ve Vaší rodině?
- Popište, jak trávíte spolu jako rodina společný čas.

Jak vypadá Váš klasický den?

Jak byste popsala vaší roli v rodině?

- Jak vnímáte svou roli pečovatelky?
- Jak si myslíte, že Vaší roli vnímá společnost?
- Je pro Vás nepříjemné hovořit o Vaší práci?
- Jste s Vaší rolí v rodině spokojená?
- Pracovala jste někdy?

- Co dělá manžel? Podílí se na něčem? Jaké je jeho zaměstnání?
- Jak ve Vaší rodině probíhá dělba prací?

Využívalo Vaše dítě/děti nějakou předškolní instituci?

- Chodí/chodilo na nějaké kroužky?

Liší se Vaše představy o rodině s realitou?

- Máte na sebe dostatek volného času?
- Stačí Vám finanční prostředky na Vaše volnočasové aktivity?

Proč jste se pro tento model rodiny rozhodli?

- Vyhovuje Vám tento model?
- Snila jste o tomto modelu tradiční rodiny?
- Mohla byste mi popsat, jaké vnímáte jak výhody/tak nevýhody tohoto typu?

Pobíráte nějakou sociální dávku? Jak jste spokojená se zajištěním Vaší rodiny?

- Jakou?
- Jak jste s nimi spokojena?
- Jak si myslíte, že napomáhá takovýmito rodinám stát?
- Napadá Vás nějaká sféra RP, kterou lze vylepšit v oblasti dávek?

Mohu se na závěr zeptat na Vás: věk, vzdělání?

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru

Jak byste popsala Vaší rodinu? Například kolik máte dětí, věk?

Mám 3 děti. Dvanáct a skoro šest. Starší je kluk a dvojčátka jsou kluka, holka a manžel. Bydlíme v rodinném domě.

Máte dobré vztahy v rodině?

Já si myslím, že takové ty standartní. Nejsou žádné vyhrocené. Z mé strany tam bohužel mám se svojí maminkou těžké pořízení. Jinak si sem tam něco řekneme, ale myslím si, že standartní. S rodiči vycházíme solidně.

Trávíte spolu hodně volného času?

Já jsem s dětmi téměř 24hodin denně, pokud tedy nechodí do školky. Do školky teď chodí a snažím se od února, aby i spinkali. Do nedávna jsem je každý den v poledne vyzvedávala, takže jsem měla 3 hodiny dopoledne, než jsem si něco obstarala a pak jsem pro ty dvě mladší děti jela do školky a pak pro staršího do školy. A poté jsem s nimi celé odpoledne mimo kroužků, které mají 3x do týdne. Starší má dva a mladší mají jeden. A manžel se vrací domů kolem půl sedmé, v sedm. Pokud není někde, mimo a to je dost často.

Starší syn také chodil do školky?

Ano, také. Standardně od těch tří let.

Mohla byste mi popsat Váš typický den?

Nakoupit, pak jedu domů. Trošku poklidit. Záleží na tom, co se koná odpoledne. Děti si dost často zvou nějaké kamarády. My máme minimálně jednou týdně doma nějakého kamaráda. Uklidit, když někdo nemá oběd tak uvařit, žehlení, praní. Když koukám na sebe, tak nějaké to „cvičeníčko“. Někdy má člověk nějaké zdravotní problémy. Když mi je dobře, tak to všechno stíhám. Když mi není dobře, tak jsem vyřízená. Ale někdy mi do toho ještě vběhne zahrada. Samozřejmě nemám zahradníka, takže toho je pak už hodně. Snažím se si tak půl hodiny věnovat, zvláště když se jde do plavek. Ale většinou mi to někdo pokazí. Když už se rozjedu, tak někdo omarodí a to už nezvládnou vůbec nic. Je to standard, že já pro ně odpoledne běžím a pak se nenaděju a je sedm večer a je večere a jdou spát. Někdy si přečtu nějakou knihu. Je to strašný stereotyp. Je to ta práce, co není vidět. Taková ta nevděčná práce. Někdy je to náročné si říct vykašli se na to, neřvi na ně. Oni za to nemůžou žejo, já to tady musím dělat. Asi takovýto standard. Pak jsou nějaké výjimečné situace, že jedu třeba jednou týdně do Prahy. Ten den nevypadá

každý úplně stejně. Musím to stihnout dopoledne, protože s dětma to odpoledne už nestihnu.

Jak vnímáte vaši roli jako pečovatelky v rodině, popřípadě jak jí vnímá vaše společnost? Je Vám nepříjemné o tom mluvit ve společnosti?

Já s tím nemám problém mluvit, že jsem doma a že nic nedělám. Dost často lidé říkají, že mám tolik práce, že je to na 24 hodin. Problém s tím nemám, ale ono se také řekne okolí. Otázka je, jestli blízké okolí nebo veřejnost. Já ne že bych přišla hodně do styku s nějakou velkou veřejností, se říct nedá. Spousta lidí, věřím tomu, že by se na vás koukala skrz prsty, že si to můžete dovolit. Já každému říkám, ano manžel mi umožňuje, abych já byla doma. Nesetkala jsem se s žádnou negativní reakcí. Ale je to dáno i s oblastí ve které bydlíme. Je to zde bráno jako normál, anebo ty lidé nemají čas tyhle věci řešit. Já když natrefím na nějaké usedlíky, tak protože jsem dřív pracovala v lékárně tak jich dost znám. Když je potkávám, tak se mě ptají na děti a na to, kdy se vrátím. Řeknou mi, že je to škoda, ale ne nic na mé postavení. Třeba si to však řeknou doma.

Schází Vám to v něčem?

Schází. Pracovní kolektiv, styk s lidmi. Povídání si s lidmi, poslouchat je. Zjišťuji, že musím začít poslouchat. Začala jsem se pozorovat v tom, že musím začít poslouchat, protože si myslím, že když jsem se pak s někým potkala po dlouhé chvíli, tak jsem se nezastavila. Řekla jsem si, že musím hodit zpátečku, protože pak už mi nikdo nezavolá. Měla jsem pocit, že musím všechno říct, když už mě někdo poslouchá. Říkala jsem si pozor na to. Ta práce mi chybí. Vše je vždy jednotvárné. Není to však adrenalin, je to také jen práce, která je později také furt stejná, ale chybí mi to.

Přemýšlíte, že byste se do práce vrátila?

Šimrá mě to, ale na druhou stranu si uvědomím zodpovědnost vůči majiteli, že ráno třeba zavolám, že nepřijdu a poté se neobjevím třeba tři týdny, což je pro tu práci, kde jsem pracovala nepředstavitelné. To vás každý vyhodí. Jinde by vás asi zaměstnali. Z principu jsem si asi řekla, že asi ne. Říkám si, že mi možná ale nic jiného nezbyde. Vrtá mi to, ráda bych se vrátila. Vidím, že mi ubíhají roky, protože ta praxe je tam znát. Mám brigádu. Je to reklama. Nabízím potravinové doplňky v reklamě. Teď již tak 4x do roka. Je to alespoň nějaký únik. Musím se naučit text nazpaměť. Je to příjemné zpestření mé reality.

Proč jste se rozhodli pro tradiční rodinu?

První věc byla ta, že děti byli strašně nemocný. Nebyla možnost toho hlídání. Počkali jsme do 4 let, kdy jsem brala „rodičák“. V práci jsem byla domluvená, že mi podrží místo. Poté mne tedy nějak vyhodili, takže jsme to udělali technicky před pracovní úřad a tak dále. Důvod byl hlavně ten, že se neměl kdo starat o ty děti. Aby měli děti u sebe tu mámu, která se o ně stará a neměli jsme s tím problém z finančního hlediska.

Sníla jste o modelu tradiční rodiny?

Ne? Ale teď toho nelituju. U prvního dítěte jsem strašně pospíchala a bylo to špatně. Poprvé jsem nastoupila zpět do práce při osmi měsících dítěte. Ze všech stran. Manžel snášel špatně, že hlídala babička. Navíc hodit na krk jedno dítě je něco jiného jak tři.

Co dělá váš manžel za práci?

Obchodní a marketingový ředitel jedné farmaceutické firmy. Standardně se vrací kolem sedmé hodiny.

A o víkendech?

Když je doma, tak jsme spolu. Ne vždycky je doma. Někdy je firemně pryč a ještě se stará o maminku a její zahradu. Je to takové složité. Stará se o zahradu a to je o víkendu pryč. Já se starám o všechno. Manžel pomůže se zahradou, protože ho to baví, ale samozřejmě pouze, když má čas. Jeho by bavilo všechno, kdyby na to měl čas, třeba sport Ale víte co, nejsou lidi.

Vnímáte nějaké výhody či nevýhody tradiční rodiny?

Jak už jsem zmiňovala, tak nevýhoda jsou ty lidi. Ale stoprocentní výhodou jsou ty děti nonstop. Nevýhodou je, že ty děti nejsou tak samostatné. Ta máma je pro ty děti něco jako vrtulník. Je to samé podej, přines. Samozřejmě je to podle toho, jak si to máma nastaví. Je to, protože jsem doma a oni si to dovolí, kdybych nebyla, tak jsou nucení k samostatnosti. Další plus je u manžela, který má full servis, který už je zvyklý na to, jak to tam je. Všichni chodí domů jako do hotelu. Ono se to uklidí, ono se to uvaří, ono se to umyje Myslím, že se to snad zlepší s časem. Výhoda je to samozřejmě pro mě, protože nejsem ve stresu v pracovním slova smyslu. Jsem v tom stresu svým, ale nikdo už mě do něj neuvádí v práci. V práci jsem si to zažila, když jsem byla v práci s prvním dítětem. Ráno stres, že musím zavolat. Malý má čtyřicítky a já ho rvala do práce, kde ležel na zemi na spacáku. To jsem si řekla, že už nechci nikdy zažít. Kdy vy víte, že pro to dítě neděláte to nejlepší. Myslím si, že to má hlavně plusy.

Máte na sebe víc času?

Určitě. Teď už děti odrostly, a když jsou děti ve školce, tak na ten čas máte. A vidím to, že bych měla i víc kdybych vydržela v tom klasickém pracovním záprahu, ale vy prostě

polevíte. Když se narodil ten první syn, tak jsem makala nonstop, ale teď už je vám to trochu víc jedno. Když tam mám prádlo? Tak si můžu říct no a co. Zítř ráno, to co bude potřeba, vyžehlím. Takže jsem doma a nestíhám. Mám čas si přečíst knížku. Studovala jsem si i výživové poradenství, chtěla jsem něco pro sebe.

Jste spokojenější doma?

Ano, jsem víc v klidu. Pracovní „běs“ vás nestresuje.

Pobíráte nějakou sociální dávku?

Ne. Byla jsem přihlášená na pracáku. Do 14 dnů jsem musela všechno vyřešit. S těma dvojčaty nemáte jedinou výhodu. Jedinou výhodu pro mámu, která má dvojčata je, že jdete o 14 dní dříve na mateřskou. Jinak pobíráte všechno stejně jako u jednoho dítěte. Poté se to mění až u tří dětí zas. Tak jsem si řekla, že nebudu hloupá a půjdu na pracák. Nikomu není co do toho, co vydělává můj manžel, teď jde o mě. Ale vyhodili mě. Měla jsem blbou smlouvu. Teď už to bude tak, že já budu doma, jako matka pečovatelka. Přiznám se, že se mi nechce dávat státu to zdravotní. Teď ho ještě zvýšili. Myslela jsem, že bych třeba začala podnikat, abych se tomu vyvarovala. Je mi nepříjemné na tom pracáku být. Nejsem ta ženská, co by vyžadovala ty dávky a řvala tam na všechny kvůli dávkám.

Myslíte si, že stát tradiční rodině umožňuje nějaké výhody?

Nejsem v obraze. Přiznám se, že by mi bylo trapné s manželovým výdělkem žádat o podporu. Myslím, že je potřeba peněz někde jinde. Kdyby nám spočítali příjem v rodině, tak by nám stejně nic nedali. Věřím, že tam kde je třeba finančně podpořit je to určitě nutný. Myslím si, že je špatně, že stát přidal na děti. Když máte dvojčata, tak místo 200 tisíc přidali 300 tisíc a to si myslím, že je správné. Vy dáváte vlastně státu dvě děti, tak si myslím, že by to stát měl nějak ocenit. Když máte dvě děti po sobě, tak je to pro stát stejně méně výhodné. Je jedno, jestli je rodina bohatá nebo ne. Ta máma s tím má strašně práce.

Vzdělání?

Vysoká škola farmacie FAFUK